

Undervisningsplan Rättshistoria (9 hp)

Allmänt om kursen

Innehåll och målsättning

Kursen i rättshistoria omfattar 9 högskolepoäng och läses under A-delen av termin 6. Under termin 6 ska studenten förvärva förståelse för rättens dynamiska karaktär och särart ur ett historiskt och komparativt perspektiv. Terminens kurser ska vidare ge fördjupade insikter i rättsvetenskaplig teoribildning, juridisk metod och andra för rättsanvändning och rättsbildning relevanta metoder. Målet är att studenten skall förvärva ett medvetet förhållningssätt till frågor som rör rättens roll, funktion, utveckling och etiska kvaliteter samt juristrollen.

I juristutbildningen skolas studenten huvudsakligen i den rättsdogmatiska metoden, d.v.s. i konsten att slå fast vad som här och nu är gällande rätt. På detta sätt begränsas juristens perspektiv på rätten till att endast avse det som fixerats i en eller flera rättskällor. För rättshistorikern är det istället främst rättsutvecklingen – kopplingen mellan det som har varit, det som är och det som kommer att ske – som är av intresse. I synnerhet intresserar sig rättshistoriker för de krafter som driver rättens utveckling framåt. Ett sådant synsätt är heller inte oförenligt med ett intresse för den gällande rätten, då det rättshistoriska perspektivet kan ge närmare insikter i den gällande rätten och till och med ge en fingervisning om vartåt utvecklingen är på väg.

I kursen Rättshistoria läggs särskild fokus på rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans utveckling. Det finns flera skäl till detta val. Rättshistorien utgör ett mycket stort forsknings- och undervisningsområde, vilket innebär att kursen måste avgränsas till de delar som bedöms vara av särskild betydelse för juristutbildningen. Med tanke på att juristutbildningen ytterst har till syfte att bibringa studenten juridiska metodkunskaper och -färdigheter, så är valet av den juridiska metodlärans som föremål för den rättshistoriska analysen tämligen självklar. I kursen ges således en bild av juristrollens utveckling från den romerska rätten till 1900-talets början. Den juridiska metodlärans återfinns huvudsakligen i den rättsvetenskapliga litteraturen. Det är rättsvetenskapsmännen som med utgångspunkt i sin syn på rätten och juridiken har utvecklat den juridiska metoden. Juristrollens utveckling måste således analyseras ur ett rättsvetenskapligt perspektiv, som i sin tur endast kan förstås som ett specialfall av det allmänvetenskapliga perspektivet.

I jämförelse med den materiella rätten tenderar den juridiska metodlärans att förändras relativt långsamt, vilket ibland felaktigt har uppfattats som ett bevis för att juristrollen skulle vara mer eller mindre oföränderlig. I själva verket avviker dagens juridiska metod i många avseenden från det sätt på vilket jurister på 1700-talet löste juridiska problem. I kursen ges därför inblickar i juristrollens utveckling från 1700-talets början till 1900-talet. Särskild fokus är lagd på 1800-talet då den moderna juristrollen växte fram.

Kursens lärandemål

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa insikt i rättsvetenskapliga och juridiska metodläror samt dessa lärors historiska och teoretiska förutsättningar,
- visa grundläggande insikter i de romerska juristernas metod och den romerska rättens struktur,
- självständigt, kritiskt och systematiskt analysera juridisk argumentation i förhållande till olika rättsvetenskapliga och juridiska metodläror i rättens historia,
- med hjälp av rättsvetenskapliga och juridiska metodläror i rättens historia analysera komplexa och avancerade frågeställningar,
- kritiskt pröva de olika metodlärornas vetenskapliga hållbarhet samt bedöma deras samhälleliga konsekvenser,
- bedöma behovet av och lämna självständiga bidrag till metodutveckling på rättsvetenskapens och juridikens område med utgångspunkt i historiska argument samt
- självständigt och systematiskt författa en rättsutredning i romersk rätt och relatera den till gällande svensk rätt.

För att kunna uppnå dessa mål måste studenten dessförinnan ha förvärvat grundläggande juridiska kunskaper och färdigheter. För tillträde till undervisning och examination krävs därför godkända resultat i de kurser som ingår i första till femte terminen på juristprogrammet.

Pedagogiken

Kursens pedagogiska metod bygger på det sokratiska idealet. Tanken är att läraren i dialog med studenterna skall utveckla en större insikt i juridikens och rättsvetenskapens olika metodfrågor. Under kursens gång skall studenten uppmuntras till att i allt högre grad ta ett självständigt ansvar för sin och gruppens färdighetsutveckling. Målet är att ge studenten förståelse för den juridiska argumentationens särart samt stimulera till ett kritiskt tänkande. Examinationen följer samma pedagogiska ideal. Med hänsyn till att den pedagogiska målsättningen är att utveckla förmågan att analysera juridiska problem och att argumentera för deras lösning är det viktigt att nå utöver den rena faktainhämtningen och fokusera på färdighetsträning. En sådan, mer aktiv inlärningsstrategi gynnas av att arbeta i grupp tillsammans med en eller flera studiekamrater. Tillsammans kan man mer effektivt analysera juridiska problemställningar och testa olika lösningsalternativ.

Närmare om kursens uppbyggnad

Romersk rätt

De romerska juristerna har under historiens gång beundrats inte endast för sin logiska stringens utan även för sin förmåga att knyta an till det praktiska rättslivets behov. Deras metod att i enskilda fall koppla samman rättens teori och praxis har av senare tiders jurister betraktats som ett ideal. Friedrich Carl von Savigny (1779-1861), historiska skolans grundare, framhöll att de romerska juristernas mästerskap just bestod i att de förstod att i ett enskilt rättsfall se en allmän princip och omvänt att de förstod att levandegöra den allmänna principen i praktisk tillämpning. I denna mening har studiet av romersk rätt ett stort pedagogiskt värde. En analys av de romerska juristernas utlåtanden kan ofta lära oss mer om juridisk kreativitet och skarpsinne än moderna rättsvetenskapliga monografier. Ur denna synvinkel kan den romerska rätten tjäna som en juridikens grammatik. Den hjälper oss att komma nära svaret på frågan vad som i grunden är kännetecknande för juridiken.

Kursmomentet i romersk rätt är en fördjupning och utveckling av den metod och de färdigheter som studenterna har tillgodogjort sig tidigare under utbildningen. Studiet av de romerska juristernas sätt att argumentera och lösa juridiska problem innebär ett medvetandegörande av den juridiska metodens betydelse i allmänhet. Därtill kommer att de romerska juristernas metod präglades av den romerska rättens strukturella särdrag, vilket gör att den skiljer sig från en modern juridisk metod. Detta utvecklar förmågan att inte bara analysera utan också värdera olika metoders lämplighet.

Studiet av den romerska rätten erbjuder således även ett komparativt perspektiv. Komparationen kan därvidlag sägas vara dubbel i den meningen att den rör sig på ett såväl tidsligt som rumsligt plan. Även om vissa grunder i den romerska rätten känns igen i den moderna civilrätten, uppvisar den i förhållande till den moderna rätten en rad särskiljande drag. Det innebär att studenten ställs inför en i flera hänseenden främmande rättsordning, som inte endast ger en inblick i den romerska rättens särart utan som även ger en djupare kunskap och förståelse av den moderna juridiken. I undervisningen ges därför en översikt över den romerska rätten, både allmänt om de olika rättskällorna och mer specifikt om den romerska rättens innehåll, med fokus på de s.k. klassiska romerska juristernas metod. Därtill ligger tonvikten vid mekanismer i den romerska rättens historiska utveckling, och olikheter respektive likheter med modern svensk rätt.

Översikt över undervisningen i romersk rätt

Tillfälle	Ämne	Förberedelser	Övrigt
Föreläsning i Romersk rätt Ljudfil		Det går att lyssna på IUS ROMANUM 1:1 - 5:1 genom att klicka på länken https://vimeo.com/channels/1189618/152721131	
Seminarium 1	Fallövning 1	Övningsuppgifter på hemsidan	Obligatorisk och aktiv närvaro
Seminarium 2	Fallövning 2	Övningsuppgifter på hemsidan	Obligatorisk och aktiv närvaro

Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Naturrättsläran

Denna del av kursen skall ge insikt i den juridiska metodlärans utveckling från antiken fram till 1800-talets början. Under denna långa epok var den s.k. väsensmetafysiska kunskapsteorin rådande och den gav de teoretiska förutsättningarna för den ”äldre” juridiska metodlärans, den s.k. naturrättsläran.

Utgångspunkten är den teoretiska filosofins (kunskapsteorins) historia från antiken till upplysningen, d.v.s. andra halvan av 1700-talet. Fokus ligger dock inte på enskilda filosofer utan istället på hur synen på kunskap och vetenskap har utvecklats över tid. Målet med studierna är att uppnå en förståelse av de olika skeendena och momenten i utvecklingen av en filosofisk grund för naturrättsläran.

Rättspositivismen

I detta kursmoment behandlas inledningsvis de kunskapsteoretiska förutsättningarna för rättspositivismen. Filosofen Immanuel Kants kritik av väsensmetafysikens kunskapsteori bildar härvidlag utgångspunkten. Därefter presenteras den kunskapsteoretiska utvecklingen inom filosofin såsom den kom till uttryck hos de s.k. efterkantianska idealisterna eller föreningsfilosoferna.

Historiska skolan

Med utgångspunkt i de kunskapsteoretiska förutsättningarna för rättspositivismen behandlas därefter den första rättspositivistiska skolbildningen, den s.k. historiska skolan, som i hög grad har kommit att prägla den svenska juristrollens och juridiska metodlärens utveckling. Undervisningen berör inledningsvis de rådande samhällsförhållandena vid skolans uppkomst under 1800-talets första hälft. Det är särskilt skolans kritik av det naturrättsliga vetenskapsidealet som är föremål för intresse. Analysen av historiska skolans metodlära sker i ljuset av den s.k. organiska historieuppfattningen, som utgjorde grunden för dess syn på rättsbildning och rättstillämpning.

Begreppsjurisprudensen och juridisk begreppsbildning

Den historiska skolan avlöstes så småningom av den s.k. konstruktiva jurisprudencen, en metodinriktning som idag är mer känd under beteckningen *begreppsjurisprudensen*. Denna metodlära behandlas översiktligt i undervisningen, främst på grund av att dess rätts- och systemuppfattning avviker från historiska skolan. Begreppsjurisprudensen strävade efter en ren juridik, frikopplad från rättens historiska element. Frågan som då diskuteras är om denna inriktning skulle kunna medföra att teoribildningen frikopplas från det praktiska rättslivet.

Kritiken av rättspositivismen

Det avslutande momentet i studiet av rättsvetenskapens och den juridiska metodlärens historia kan sammanfattas under rubriken "Kritiken av rättspositivismen". Att diskutera alla olika alternativ till rättspositivismen som varit aktuella under 1900-talet låter sig inte göras ens översiktligt inom ramen för undervisningen. Fokus ligger därför på det skarpaste uttrycket av denna kritik, den s.k. neo-naturrätten, som kan sägas ha fått sitt genombrott i och genom de Nürnberg-tribunaler som följde på Nazitysklands fall år 1945. Neo-naturrätten har därefter kommit till uttryck bland annat i utvecklingen av ett system för säkerställande av mänskliga rättigheter.

Översikt över gruppundervisningen i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Tillfälle	Ämne	Förberedelser	Övrigt
1	Introduktion till rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia	Studera kap. 1.1-1.4 i instuderingsmaterialet i kompendiet och besvara instuderingsfrågorna där	Samma gruppindelning som gäller för seminarierna gäller även till redovisningstillfällena på tillfälle 3 och 4
2	Naturrättslärans filosofiska grund, den sk väsensmetafysiken, se kompendiets avsnitt IV:1	Studera med hjälp av instuderingsmaterialet fram till och med avsnitt III i kompendiet <i>Naturrättslärans historia</i>	Utdelning av arbetsuppgifter som skall redovisas muntligt i grupp vid tillfälle III och IV rörande den skol-filosofiska modellens tillämpning i juridiken (klassisk naturrättslära)
3	Muntlig gruppredovisning av olika aspekter av den klassiska naturrättsläran	Studera avsnitt IV:2 i kompendiet <i>Naturrättslärans historia</i> samt förbered en muntlig presentation av en aspekt av klassiska naturrättsläran	Återkoppling från lärare och gruppen
4	Muntlig gruppredovisning av olika aspekter av den klassiska naturrättsläran	Studera avsnitt IV:2 i kompendiet <i>Naturrättslärans historia</i> samt förbered en muntlig presentation av en aspekt av klassiska naturrättsläran	Återkoppling från lärare och gruppen
5	Kritiken av väsensmetafysiken och ny filosofisk grund för rättsvetenskapen under upplysningen och romantiken	Studera avslutningen i kompendiet <i>Naturrättslärans historia</i> samt kap 2 i instuderingsmaterialet, med tillhörande frågor	

6	Rättspositivismens genombrott i Tyskland och i Norden, den s k historiska skolan	Studera Walter Wilhelm, <i>Den juridiska metodlärans utveckling</i> , kap I, avsnitt 1 (den organiska historieuppfattningen) och 2 (den dubbla förståelsen). Arbeta parallellt med frågorna i instuderingsmaterialet kap 3.1	
7	Historiska skolans program, den s k rättsinstitutsläran	Studera <i>Den juridiska metodlärans utveckling</i> , kap I. Arbeta parallellt med frågorna i instuderingsmaterialet kap 3.1	
8	Rättsinstitutsläran, fortsättning	Se ovan	Utdelning av diagnostiskt prov (dugga) rörande den juridiska metodlärans historia
9	Vad är begreppsjurisprudens?	Studera <i>Den juridiska metodlärans utveckling</i> , kap II och III. Studera även kap 3.2 och kap 4 i instuderingsmaterialet, med tillhörande frågor.	Inlämning av svar på dugga

Seminarier

Tillfälle	Ämne	Förberedelser	Övrigt
1	Katolska kyrkans doktrin rörande dödstraff	Instruktion med material och instuderingsfrågor till seminariet finner du i del II i Kompendium i Rättshistoria	Obligatorisk och aktiv närvaro
2	Den svenska och den tyska kodifikationsstriden	Instruktion med material och instuderingsfrågor till seminariet finner du i del II i Kompendium i Rättshistoria	Obligatorisk och aktiv närvaro
3	Begreppsjurisprudens och juridisk begreppsbildning	Instruktion med material och instuderingsfrågor till seminariet finner du i del II i Kompendium i Rättshistoria	Obligatorisk och aktiv närvaro
4	Lagtolkning och rättspositivism. Om Savignys lagtolkningsprinciper	Se instruktioner på hemsidan.	Obligatorisk och aktiv närvaro
5	Kritiken av rättspositivismen – Nürnbergtribunalen	Instruktion med material och instuderingsfrågor till seminariet finner du i del II i Kompendium i Rättshistoria	Obligatorisk och aktiv närvaro
6	Slutseminarium: genomgång av utvalda tentamensfrågor	Lös de frågor i tentakompendiet som anges av gruppläraren	Obligatorisk och aktiv närvaro

Internationella och komparativa inslag i kursen

Rättshistoria ett internationellt ämne

Alltsedan medeltiden har den svenska rättsutvecklingen varit underkastad kraftiga influenser från andra europeiska rättsordningar. Den katolska kyrkans universalistiska strävanden förde in Sverige i en kanoniskrättslig gemenskap som kom att bestämma den svenska rättsutvecklingen under flera hundra år. Vid sidan av den kanoniska rätten var det receptionen av den romerska rätten som medförde såväl en materiellrättslig förnyelse som ett rättsvetenskapligt betraktelsesätt. En universell juridisk litteratur, en *jurisprudencia universalis*, växte fram under den nya tiden, dvs från 1500-talet, som med den aristoteliska filosofin som grund gav rättsstudiet en vetenskaplig prägel. Författarna skrev på latin, tidens lärda språk, vilket innebar att den var tillgänglig för alla jurister oavsett nationell tillhörighet. I Sverige, där den inhemska juridiska litteraturen hade en ytterst begränsad omfattning, kunde man således, i en tid när juristerna i allt högre grad professionaliserades, hämta inspiration hos utländska författare. Under 1700-talet gick utvecklingen visserligen mot en upplösning av den gränsöverskridande jurisprudensen, den s.k. klassiska naturrättsläran, men det innebar inte att influenserna och lånen från utlandet upphörde. I Sverige etablerades under 1800-talet en ny syn på rätt och juridik, som hade sina rötter i den tyska historiska skolan. Inflytande från tysk rättsvetenskap och lagstiftning var under århundradet så starkt och djupt gripande att man utan överdrift kan hävda att den spirande svenska rättsvetenskapen utgjorde en filial till den tyska. Det var vanligt att de svenska akademiska juristerna reste till Tyskland för att ta del av de senaste rönen inom sin vetenskap. Väl hemma i Sverige använde de sina erfarenheter och kunskaper om den tyska juridiken till att utforma begrepp och doktriner på företrädesvis den svenska förmögenhetsrättens område. Resultaten av deras kreativitet genomsyrar fortfarande den svenska rätten. Sammanfattningsvis kan man konstatera att en djupare förståelse av den svenska rättsutvecklingen därför är omöjlig utan ett internationellt perspektiv. I rättshistoriekursen fokuseras därför kopplingen mellan den nationella svenska och den internationella rättsutvecklingen.

Särskilt om romersk rätt

Den romerska rätten har haft en central betydelse för den kontinentaleuropeiska obligations- och sakrätten. Även den nordiska rättsfamiljen har i sin utveckling präglats av den romerska rätten – låt vara i huvudsak förmedlad av de tyska 1800-talsjuristerna. Vidare kan man konstatera vittgående paralleller mellan den romerska rätten och den engelska common law-rätten. Framför allt har den romerska rättens aktionsrättsliga uppbyggnad varit förebildlig för den medeltida engelska common law. Spåren av de romerska influenserna är fortfarande skönjbara. Romersk rätt förmedlar med andra ord kunskaper som är gemensamma för en stor del av världens jurister. Elementära insikter i den romerska rättens grundläggande drag bidrar till en ökad förståelse av andra rättsordningar än den svenska.

Under senare år har den romerska rätten återigen hamnat i blickfånget för juristernas intresse. Det är särskilt den romerska rättens roll i den pågående internationaliseringen som uppmärksammas. Inte minst inom ramen för arbetet att skapa en enhetlig förmögenhetsrätt för den europeiska gemenskapen framhålls den romerska rätten som en viktig byggsten. Med hänsyn till att de två stora rättsfamiljerna – common law respektive civil law – har romerskrättsliga rötter kan den romerska rätten spela rollen av en förmedlande punkt i harmoniseringsarbetet.

Komparation i tid och rum

Studiet av romersk rätt och den juridiska metodlärans historia inbjuder till värdefulla komparativa analyser. Genom att jämföra likheter och skillnader såväl i rummet, mellan olika nationella rättsordningar, som i tiden, genom att jämföra olika stadier av rättens historiska utveckling, når man fördjupade insikter om vilka drivkrafter som ligger bakom rättsutvecklingen. Inte minst blir rättens koppling till samhällsutvecklingen i stort tydlig.

Kursmomenten romersk rätt och rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia utgör genom sitt överbryggande av nations- och kulturgränser ett internationellt inslag i juristprogrammet.

Förhållandet till andra kurser och utbildningen i stort

Förhållandet till andra kurser och utbildningen i stort

Kursen i rättshistoria läses under juristprogrammets sjätte termin. Under denna termin förväntas studenten bl.a. förvärva en mycket god förmåga att tillämpa och att analysera den juridiska metoden och dess utveckling, samt att bedöma konsekvenserna av dess användning. Vidare skall studenten visa mycket god förmåga att analysera rättens dynamiska karaktär och särart utifrån ett historiskt och komparativt perspektiv, samt slutligen kunna utföra en självständig, systematisk och kritisk analys av en juridisk frågeställning med beaktande av relevanta vetenskapliga, sociala och internationella aspekter. Kravet på mycket god förmåga förutsätter goda förkunskaper avseende såväl den materiella rätten som den juridiska metoden, inkl. rättskälleantering.

Kursmomentet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia* syftar till att utveckla och fördjupa av de kunskaper om juridisk metod, som studenterna tillägnat sig främst under den första terminens kurser (Juridisk introduktionskurs, Europarätt och Statsrätt). Det erbjuder samtidigt ett annat, mer analytiskt perspektiv på de förmågor och färdigheter att korrekt tillämpa juridisk metod, som studenterna övat praktiskt, bl.a. i form av rättsfallsreferat, författande av promemorior och uppsatsskrivning, främst under kurserna Civilrätt A respektive C. Genom en teoretisk analys av juristens metodologiska verktyg når studenten en fördjupad förståelse såväl av den gängse juridiska metoden som av juristrollen. Kunskapen fördjupas ytterligare genom att dagens rådande metoduppfattning sätts i såväl historisk som internationell relief, både genom detta kursmomentets rättsgenetiska, eller utvecklingshistoriska angreppssätt, och under kursens andra huvudmoment, *romersk rätt*.

Momentet i romersk rätt förutsätter att studenterna har tillgodogjort sig både det materiella innehållet och de metodologiska och systematiska kunskaperna och färdigheterna från kurserna Civilrätt A, Civilrätt D och Processrätt. Vad gäller processrätten erbjuder insikterna i romersk rätt en kontrast: den för romersk rätt utmärkande frånvaron av en inre uppdelning mellan rättigheter

och processrättsmedel blir begriplig först mot bakgrund av grundläggande kunskaper i modern svensk processrätt. Så till vida innebär momentet i romersk rätt en fördjupning av kunskaperna i processrätt.

De grundläggande färdigheter i komparativ metod, som studenterna förvärvat under kursen Europarätt, kommer nu att fördjupas och breddas till att omfatta inte endast förmågan till komparation mellan olika nationella rättsordningar utan även till komparation över tiden, dvs. mellan olika historiska rättsordningar. De komparativa inslagen belyser samtidigt också rättens historiska och samhälleliga koppling.

Det rättsgenetiska perspektiv på rätten, som presenteras inom ramen för kursen, kan beskrivas som ett av flera möjliga externa perspektiv på rätten. Det rättsgenetiska perspektivet belyser särskilt rättens dynamiska eller historiska karaktär. Tidigare under utbildningen har studenterna stiftat bekantskap med andra externa perspektiv på rätten, exempelvis under kurserna Skatterätt (ekonomi) och Straffrätt (kriminologi). Under den sjunde terminen kommer ytterligare externa perspektiv att läggas till det historiska, nämligen det rättsfilosofiska (Allmän rättslära) och det tekniska (Rättsinformatik).

Krav på deltagande i undervisningen

Närvaro vid gruppundervisningen är för närvarande frivillig. Det är emellertid svårt att på egen hand tillägna sig de kunskaper och färdigheter som krävs för ett godkänt resultat vid examinationen. Med tanke på ämnets svårighetsgrad finns det således anledning att rekommendera samtliga studenter att aktivt närvara vid all undervisning som erbjuds i kursen. Samtliga kursmoment syftar till att förbereda studenten inför PM-skrivning och tentamen.

Följande undervisningstillfällen är dock obligatoriska

- Kursintroduktion & föreläsning i Romersk rätt
- 2 av 2 Fallövning i romersk rätt
- 6 av 6 seminarier i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia och Slutseminarium

Notera att det krävs aktiv närvaro vid seminarier och fallövningar. Med aktiv närvaro avses att studenten skall ha förberett sig enligt givna instruktioner och vara beredd att delta i aktiviteten.

Studenten måste ha fullgjort samtliga obligatoriska moment för att få tillgodoräkna sig betyg på kursen. Fullgjort obligatorium är giltigt i två år. I undantagsfall kan, om synnerliga skäl föreligger, dispens ges från obligatoriet (se vidare nedan). Sådan dispens skall sökas hos kurssekreteraren.

Deltagandet i seminarierna dokumenteras genom att läraren stämplar studentens närvarokort. Närvarokort erhålles i samband med gruppundervisningen. Studenten ansvarar själv för sitt närvarokort. Borttappat kort ersätts ej.

I undantagsfall kan dispens ges från obligatoriet på kursen. Dispens ges ytterst restriktivt och för detta krävs synnerliga skäl, exempelvis allvarlig sjukdom styrkt genom läkarintyg. Observera att förvärvsarbete, resor etc. aldrig kan utgöra grund för att bevilja dispens.

Dispens från obligatoriet söks hos kurssekreteraren. Ansökan ska normalt göras i förväg.

Om studenten missar ett seminarium:

- 1) Kontaktar kursadministratören för att gå på ersättningstillfälle med annan grupp.
- 2) Om det inte går, då får studenten kontakta seminarieläraren för att tilldelas en uppgift. Studenten skriver en fem sidig PM.
Den ska lämnas in före ordinarie tentan. Alternativ 2) kan bara göras vid ett tillfälle under hela kursen. I annat fall ska studenten omregistreras och gå om seminariet kommande termin.

Registrering

Registreringen för förstagsregistrerade äger rum under centralt beslutade registreringsveckor (i början av varje termin).

Studenter som läser om kursen omregistrerar sig via FastReg på sedvanligt sätt.

Gruppindelning

För att kunna anmäla dig till en grupp i FastReg måste du vara registrerad på kursen. De studenter som inte har läst kursen tidigare har förtur till undervisningen och får välja en plats i en grupp först. Tiden för registrering anges på kurshemsidan. För omregistrerade finns det möjlighet att delta i gruppundervisningen endast i mån av plats samt efter principen "först till kvarn".

Studieanvisningar

Litteratur

Kaser, Max, Romersk privaträtt, 1 uppl., Jure Förlag, 2013. (Ca 645 sidor) Boken ska läsas översiktligt.

Peterson, Claes, En introduktion till naturrättens historia. Kompendium. (77 sidor)

Wilhelm, Walter, Den juridiska metodlärans utveckling under 1800-talet, Norstedts Juridik, 1989. (112 sidor)

Tryckt kursmaterial

Kompendium i Rättshistoria - Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia, VT 2017. (176 sidor)

Kompendiet innehåller fyra delar:

- * Instuderingsmaterial
- * Seminariematerial
- * Övningsuppgifter
- * Extramaterial

Seminariematerialet i kompendiet innehåller material till fyra av sex seminarier. Material till seminariet Lagtolkningslära läggs upp särskilt på hemsidan efter kursstart. Även information om förberedelser till Slutseminarium läggs upp på hemsidan efter kursstart.

Examination

Examinationen i rättshistoria sker dels genom ett diagnostiskt prov (dugga), en hemtentamen - en PM-uppgift – i romersk rätt dels genom en skriftlig salstentamen i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia. För att bli godkänd på kursen fordras att samtliga lärandemål för kursen är uppfyllda.

Diagnostiskt prov

I kursens obligatoriska moment ingår ett diagnostiskt prov (dugga). Fullgjort obligatorium i form av inlämnad dugga är en förutsättning för att få ut sitt betyg på kursen. Ej fullgjort

obligatorium utgör dock inget hinder för att skriva salstentamen eller att få sin promemoria rättad. Uppgiften, tillsammans med instruktioner, kommer att läggas ut på hemsidan i anslutning till gruppundervisningens tillfälle 8. Svaret skall i utskrivet form lämnas till respektive grupp lärare i samband med tillfälle 9. Observera att obligatoriet gäller samtliga studenter som är registrerade på kursen. Det diagnostiska provet tas upp för en genomgång i samband med frågestunden inför tentamen.

Romersk rätt

Det romerskrättsliga momentet examineras genom en PM-uppgift. Så snart föreläsningarna och seminarierna i romersk rätt är avslutade tilldelas alla studenter en uppgift, som läggs ut på hemsidan. Uppgiften består i att dels lösa ett fingerat romerskt rättsfall, dels jämföra den romerska rätten med den moderna svenska rätten.

PM-uppgiften i romersk rätt är en övning i rättsvetenskaplig analys, som går ut på att identifiera rättsliga frågeställningar, finna tillämpliga rättsregler samt formulera argument för olika lösningar. Promemorian skall omfatta 6 A4-sidor, radavstånd 1,5, 12 punkter.

Vid betygssättningen tar examinator hänsyn till flera faktorer. För det första måste analysen av citaten vara korrekt, i meningen att det stoff du väljer att behandla och den litteratur du tar upp är relevant för förståelsen av citatens innehåll. Detsamma gäller kopplingen av citaten till en mer allmän romerskrättslig kontext. För det andra skall framställningen vara begriplig och sammanhängande, utan överhoppade tankeled och ofullständiga resonemang. Framställningen skall vara lämpligt disponerad och språkligt korrekt. Det är med andra ord sådana krav som gäller för vilken rättsutredning eller PM som helst.

Vad gäller användningen av litteratur kan följande påpekas. Utgångspunkten är att Kasers framställning skall vara fullt tillräcklig för att lösa uppgiften. Det är givetvis tillåtet att konsultera och hänvisa till annan litteratur. Notera dock att betygssättningen utgår från ovan nämnda faktorer. Det är således kvaliteten på din argumentation som är avgörande vid betygssättningen. Kom också ihåg att uppgiften är att utföra en *självständig* analys, om än med *hjälp* av litteraturen. Förekommer litteraturcitat skall dessa beläggas med källhänvisning.

Undervisning samt kurslitteratur är till för att ge en överblick över den romerska rätten, som är nödvändig för att den förelagda uppgiften skall kunna lösas på ett tillfredsställande sätt.

Som underlag för PM-arbetet skall Max Kaser, Romersk privaträtt användas.

PM-uppgiften är obligatorisk och skall lösas individuellt.

PM-uppgiften bedöms enligt en fyrgradig betygsskala (U, B, Ba och AB). Det erhållna betyget sammanlägges med betyget på salstentamen i rättshistoria.

Ett godkänt resultat på promemorian är giltigt i fyra terminer exklusive innevarande termin.

Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia tenteras genom en salsskrivning. Den skriftliga tentamen består av 3 (tre) frågor. Av dessa tre frågor skall 2 (två) besvaras.

Detta gäller samtliga studenter. Skrivtiden är 4 (fyra) timmar. Inga hjälpmedel. Tentamen sker digitalt. Till tentamen skall ID-kort medtagas. Salsskrivningen bedöms enligt en fyrgradig betygsskala (U, B, Ba, AB).

Det slutliga betyget utgör en sammanvägning av betygen på samtliga examinationsmoment (PM och salsskrivning). För slutbetyg fordras dessutom fullgjorda obligatorier.

Såväl den romerska rätten som den juridiska metodlärans historia skall ha tenterats med godkända resultat för ett godkänt betyg på kursen som helhet. Ett underkänt betyg på något av kursens delmoment kräver därför att det aktuella kursmomentet tenteras om.

Tillträde till tentamen

Den nivå kursen är lagd på förutsätter att du har förvärvat grundläggande juridiska färdigheter. För tillträde till undervisning och examination fordras att den studerande har tenderat samtliga kurser under termin 1-4 samt kursen i Processrätt med godkänt resultat.

Anmälan till tentamen

För att få tentera krävs att studenten har anmält sig till tentamenstillfället före angivet datum. Anmälan till tentamen gör ni själva i Fastreg senast angivet datum. Placering inför tentamen hittar ni på hemsida strax innan tentamensdatumet. Tentamensanmälan ska göras i FastReg senast tre arbetsdagar före dag för salstentan. Anmälan till salstentan förutsätter registrering på kursen. Studenter som inte anmält sig kan normalt inte beredas plats på salstentan. Alla studenter har rätt att istället för ordinarie betyg få betyg enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan. Student som önskar betyg enligt denna skala måste dock anmäla detta till kurssekreteraren minst fem arbetsdagar före den salstentan. Finns behov av extra åtgärder i samband med salstentan på grund av funktionshinder ska detta anmälas till kurssekreteraren (se nedan under Funktionshinder).

”Fr.o.m. 150301 kommer resultat på tentamina som inlämnas blanka rapporteras med ett underkänt betyg, dvs. ”U”.”

Handlingar som skall medtagas vid tentamen

Till tentamen skall ID-kort medtagas.

Tillåtna hjälpmedel och ordningsregler

Inga

Kurslitteraturen och seminariematerialet får inte tas med på tentamen!

Betygskriterier

AB

Studenten rör sig obehindrat mellan de olika juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten analyserar de juridiska metoderna utifrån allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en självständig, kritisk och juridiskt övertygande analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning, liksom att konstruera kreativa och metodologiskt koherenta argument i juridiska frågor. Studenten har en god förmåga att bedöma de praktiska konsekvenser, som följer av metodvalet.

Ba

Studenten uppvisar god förtrogenhet med de olika juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten förmår även förklara metodernas koppling till allmän kunskapsteori, liksom till den historiska kontexten. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt perspektiv korrekt och juridiskt relevant analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten är väl införstådd med de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet.

B

Studenten kan på ett adekvat sätt redogöra för de juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten förmår även redogöra för kopplingen mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt och juridiskt perspektiv godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten kan redogöra för de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet.

U

Studenten saknar grundläggande färdigheter vad avser förmågan att identifiera och beskriva de juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten kan inte heller redogöra för sambanden mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten saknar förmåga att genomföra en metodologiskt och juridiskt godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten saknar grundläggande insikt i de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet.

Betygskriterier enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan

A

Studenten rör sig obehindrat mellan de olika juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten analyserar de juridiska metoderna utifrån allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en självständig, kritisk och juridiskt övertygande analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning, liksom att konstruera kreativa och metodologiskt koherenta argument i juridiska frågor. Studenten har en god förmåga att bedöma de praktiska konsekvenser, som följer av metodvalet.

B

Studenten uppvisar god förtrogenhet med de olika juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten analyserar de juridiska metoderna utifrån allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en självständig analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning, liksom att konstruera metodologiskt koherenta argument i juridiska frågor. Studenten har en god förmåga att bedöma de praktiska konsekvenser, som följer av metodvalet.

C

Studenten uppvisar god förtrogenhet med de olika juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår även förklara metodernas koppling till allmän kunskapsteori, liksom till den historiska kontexten. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt perspektiv korrekt och juridiskt relevant analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten är väl införstådd med de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet.

D

Studenten kan på ett adekvat sätt redogöra för de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten har en god förmåga att redogöra för kopplingen mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt och juridiskt perspektiv god analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten kan redogöra för de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet.

E

Studenten kan på ett adekvat sätt redogöra för de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår även redogöra för kopplingen mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt och juridiskt perspektiv godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk

frågeställning. Studenten kan redogöra för de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet.

Fx

Studenten har en viss färdighet vad avser förmågan att identifiera och beskriva de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår emellertid ej på ett tillfredsställande redogöra för sambanden mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten har inte uppvisat godtagbar förmåga att genomföra en metodologiskt och juridiskt analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten saknar grundläggande insikt i de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet.

F

Studenten saknar grundläggande färdigheter vad avser förmågan att identifiera och beskriva de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten kan ej heller redogöra för sambanden mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten saknar förmåga att genomföra en metodologiskt och juridiskt godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten saknar grundläggande insikt i de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet.

Sammanvägning av betyg

Enligt riktlinjer fastställda av Juridiska institutionen gäller följande för sammanvägning av betyg i Rättshistoria:

Sammanvägningsbetyg i rättshistoria (9 hp)

Moment I	Moment II	Moment III	Totalbetyg
AB	AB	AB	AB
AB	AB	Ba	AB
AB	AB	B	AB
AB	Ba	Ba	Ba
AB	Ba	B	Ba
Ba	Ba	Ba	Ba
AB	B	B	Ba
Ba	Ba	B	Ba
Ba	B	B	B
B	B	B	B

För det fall någon skulle ha fått överbetyg på en av salsskrivningsfrågorna, men underkänt på den andra frågan

U	AB	Motsvarar två Ba
U	Ba	Motsvarar två B
U	B	Motsvarar U

Begäran om omprövning

Efter varje skrivningstillfälle anordnas en tentamensgenomgång, då examinator redogör för sin rättning av PM respektive salsskrivning. Studenten har möjlighet att begära omprövning. Begäran om omprövning ska lämnas skriftligen till kursadministratören. Begäran ska vara noga motiverad och en kopia på studentens PM respektive tenta måste bifogas.

Övriga kontaktuppgifter

Fråga lärarna? Studenter som har frågor rörande *den juridiska metodlärans historia* kan mejla dessa till följande adress: RaettshistoriaLaerare@juridicum.su.se. Mejlet går ut till samtliga lärare, vilket givetvis ökar chansen att få ett snabbt svar.

Funktionshinder

Allmänt

Målet är att alla studenter vid Stockholms universitet ska ha lika rättigheter och möjligheter oavsett funktionshinder. Du kan läsa mer i Stockholms universitets "Handlingsplan för likabehandling av studenter med funktionshinder" på www.su.se under rubrikerna "Utbildning", "Studentservice" och "Studera med funktionsnedsättning". Kontakta Studentavdelningens sektion Service för studenter med funktionsnedsättning i god tid före studiestarten för att diskutera ditt individuella stödbehov och för att få nödvändig information. För att boka tid och diskutera stödåtgärder, maila till studentstod@su.se. Studenter med dyslexi vänder sig med fördel direkt till dyslexipedagog [Elisabeth Åman](#).

Särskilt pedagogiskt stöd vid högskolestudier

Studenter med funktionshinder har möjlighet till s.k. särskilt pedagogiskt stöd vid högskolestudier. Som exempel kan nämnas alternativa examinationsformer, såsom förlängd tentamenstid eller enskild tentamen vid dator m.m. Det ankommer på varje berörd student att, i den mån han eller hon vill ta del av de särskilda åtgärder som har utlovats, inför kursstarten i varje ämne i god tid (minst 4 veckor) kontakta institutionens kontaktperson. Genom ett skriftligt intyg från Studentavdelningens sektion Service för studenter med funktionsnedsättning vid Stockholms universitet ska studenten styrka att han eller hon har en funktionsnedsättning. Kontaktperson vid Juridiska institutionen är studierektor Viktoria Pettersson, tfn: 08-16 13 04 eller e-post: viktoria.pettersson@juridicum.su.se

Examination vid funktionshinder

Studenten måste senast 3 veckor före tentamenstillfället meddela kurssekreterare/amanuens att examinationen ska genomföras så att eventuella extra åtgärder kan vidtas. Om anmälan inkommer senare kan institutionen inte garantera att examinationen kan genomföras såsom önskas. Observera att studenten även ska anmäla sig till tentamen på sedvanligt sätt i FastReg senast tre arbetsdagar före dag för tentamen.

Studentinflytande och kursutveckling

Samtliga studenter uppmanas att fylla i en kursutvärdering i slutet av kursen. Kursutvärderingen har stor betydelse för kvalitetssäkring av kursens innehåll och pedagogiska

upplägg. Kursen förändras och utvecklas kontinuerligt, och de synpunkter och idéer som framförs i kursutvärderingen övervägs alltid noga.

Enligt den senaste kursvärderingen, HT 2016, anser det stora flertalet studenter att kursen uppfyller sina ställda pedagogiska mål.

Lärarnas insatser får överlag bra omdömen. Studenterna uppfattar lärarna som engagerade och effektiva.

Med undantag för Walter Wilhelms bok *Den juridiska metodlärans utveckling under 1800-talet* får även kurslitteraturen positiv kritik.

Fallseminarierna i romersk rätt och övningsuppgifterna i den juridiska metodlärans historia uppfattas som givande. En vanligt förekommande kommentar är att de ger en god förberedelse inför tentamen.

Walter Wilhelms bok får dåliga omdömen. Den betraktas som svårtillgänglig både vad gäller språket som dess framställning av ämnet. Lärarna är medvetna om studenternas svårigheter att tillägna sig Wilhelms text, varför de ägnar särskild tid åt att förklara de svårare partierna i boken. En ny lärobok som skall ersätta Wilhelm är under utarbetande. Till försvar för Wilhelms bok kan dock anföras att man bör kunna läsa en vetenskaplig text när man studerar på ett universitet.

Många studenter framför synpunkten att PM-uppgifterna läggs ut för sent för att studietiden skall kunna utnyttjas på ett optimalt sätt. PM-uppgifterna läggs ut efter att seminarierna har genomförts. Ett antal studenter är av uppfattningen att inlämningen av PM-uppgiften ligger för nära salsskrivningen och att även deadline för inlämning bör tidigareläggas. Framhållas bör att den för inlämning av PM-uppgiften angivna dagen är sista dag för inlämning, varför det är inget som hindrar att den som vill kan lämna in sitt PM-arbete vid ett tidigare tillfälle. Det borde dock ligga i studenternas intresse att få lämna in under en längre tid.

En stor majoritet av studenterna är mycket positivt inställd till den digitala examinationen. Dessvärre förfogar inte institutionen över ett tillräckligt stort antal platser för att salsskrivningen skall kunna genomföras samtidigt för alla studenter. Salsskrivningen måste därför delas upp i flera skrivningstillfällen. Examinatorerna vinnlägger sig därför särskilt om att de olika tentorna får en likvärdig utformning. Strävan är att de olika tentamenstillfällena skall ligga så sent och så samlat som möjligt.

Kursvärderingen ger vidare vid handen att studentens aktiveringsgrad är alldeles för låg. I början av kursen kommer därför studenterna förses med mer instuderingsmaterial och fler frågor/uppgifter.

Slutligen förekommer uppfattningen att kursen innehåller för många obligatorier. Det framgår att det framför allt är studenter som arbetar vid sidan av studierna alternativt studerar andra ämnen parallellt med juridiken som upplever obligatorierna som betungande. Mot denna uppfattning kan framföras att juristprogrammet är utformat så att det förutsätter heltidsstudier. Enligt Juridiska fakultetens föreskrifter för examination och andra obligatoriska moment skall samtliga undervisningstillfällen, vars pedagogiska mål inte kan uppnås genom självstudier, vara obligatoriska. Med fullt obligatorium avses minst 80 procent aktiv närvaro.